

70 . Dealu Mare | Comuna: Vălișoara | Județ: Hunedoara | Punct: Ruști | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 91955.01

Perioade: Preistorie

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului

Tipuri sit: descoperire izolată

Categorii sit: Domestic

Autori: Alexandra Calboreanu, Claudiu Doncuțiu, Simona Dumbravă, Florin Cosmin Dumitru, Mihaela Maria Ion, Loredana-Cristina Niță-Bălășescu, Romică Pavel, Adriana Pescaru, Nicolae-Cătălin Rîșcuța, Lucian Savonea, Roxana Elena Stăncescu, Eugeniu Toma, Emanuel Tudor, Cristian Ionuț Țuțu, Costin Daniel Țuțuianu, Adrian Vasile, Monica Vintilă

Instituții: Universitatea "Valahia", Târgoviște, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Direcția Județeană pentru Cultură Hunedoara, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște

Raport

Campania arheologică din anul 2004 a marcat debutul unui proiect intitulat: „Cercetarea sistematică a locuirii preistorice din hotarul localității Dealu Mare (com. Vălișoara, jud. Hunedoara), punctul Ruști“. Cercetările au continuat și în cadrul campaniei din anul 2005. Săpătura arheologică de la Dealu Mare–Ruști s-a desfășurat în colaborare cu specialiști și studenți ai Facultății de Științe a UV Târgoviște, în cadrul protocolului existent între cele două instituții.

Situl Dealu Mare–Ruști se află în hotarul localităților Dealu Mare și Vălișoara (com. Vălișoara). Din punct de vedere geologic, situl este localizat într-o regiune calcaroasă care constituie, în zona comunei Vălișoara, interfluviul dintre văile Mureșului și a Crișului Alb.

Ca dispunere topografică, situl se află pe o clipă de calcar proeminentă ce domină împrejurimile. Accesul spre locația sitului este dificil datorită versanților abrupti ai acestei înălțimi. Calea de acces cea mai facilă este situată pe șeaua dinspre N care leagă această proeminență stâncoasă cu masivul din care face parte. Ca repere, zona este delimitată spre V de pâraul Ruști și punctul Grâul Ursului, spre E de Holda Sloilor, Piatra Tisei și pâraul Cerului, iar la S de pâraul Orzii.

Vârful apare sub forma unui mic platou de la care terenul coboară în pantă lină spre S și V. Treptat, pantele se accentuează devenind, pe alocuri, inaccesibile. În partea superioară a înălțimii, unde înclinarea este moderată, sunt vizibile câteva terasări care ar putea fi de origine antropică. Zona deschisă este mărginită de pâlcuri de arbuști.

Stratul de sol de la suprafața înălțimii este subțire, astfel încât în unele locuri apare la suprafață stânca nativă de calcar. Suprafața sitului este acoperită cu o vegetație ierboasă, fiind utilizată ca teren de pășunat. Zonele mai joase din jurul acestei clipe de calcar sunt folosite ca terenuri agricole.

Terenul pe care este localizat situl se află în proprietatea localnicilor Bedea Aron și Lucaci Roman. Suprafața este utilizată ca teren de pășunat și se găsește în bună stare din punct de vedere arheologic. Cu toate acestea, eroziunea datorată apelor pluviale și factorilor eolieni, precum și pășunatul excesiv ar putea conduce la deteriorarea stării de conservare a sitului în perioada următoare.

Situl arheologic de la Dealul Mare Ruști a fost descoperit în anul 1998, în urma unor cercetări de teren efectuate în hotarul comunei Vălișoara (jud. Hunedoara). Cu acest prilej a fost colectată, de la suprafața solului, o mare cantitate de material arheologic, în special ceramică, dar și obiecte de piatră. Ceramica recuperată aparține etapei finale a culturii Coțofeni de la sfârșitul perioadei de tranziție spre epoca bronzului și grupului cultural Șoimuș, datat în bronzul timpuriu. Cercetările de teren realizate de-a lungul mai multor ani indicau existența unei locuiri succesive pe parcursul unei perioade mai îndelungate, păstrată în bune condiții stratigrafice.

Pentru evaluarea potențialului arheologic al sitului în cadrul campaniei din anul 2004 a fost trasată o unitate de săpătură de 20 x 2 m, orientată N-S, urmărindu-se secționarea terasărilor antropice vizibile. Secțiunea a fost împărțită în carouri de 1 x 2 m, numerotarea începând de la S spre N. Metoda de cercetare a fost una distructivă prin realizarea unei săpături manuale. Săpătura arheologică s-a efectuat doar cu șpaclul, pe nivele de 3-5 cm pentru a se putea realiza o stratigrafie orizontală și verticală cât mai riguroasă a suprafeței cercetate.

Densitatea cea mai mare de material arheologic a fost consemnată între 0,10 și 0,30 m, artefactele fiind răspândite relativ uniform pe întreaga suprafață a secțiunii. Totuși, s-a observat existența unor aglomerări de materiale care corespundeau teraselor vizibile la suprafața solului. În aceste zone au fost descoperite bucăți de cărbune și lemn, o mare cantitate de chirpici cu urme de nuiete, resturi de podină fățuită, fragmente de râșnițe și o mare cantitate de material ceramic.

Nivelul aparținând grupului cultural Șoimuș suprapune un altul care conține materiale tipice fazei a III-a a culturii Coțofeni. Acest nivel nu este continuu, ci apare mai ales în gropile și alveolările stâncii native de calcar. Putem presupune că locuirea din bronzul timpuriu a fost organizată după o nivelare a zonei, ceea ce a avut drept rezultat distrugerea unei părți din stratul arheologic anterior.

Situl de la Dealul Mare–Ruști are o importanță deosebită datorită faptului că prezintă o situație stratigrafică rezultată în urma locuirii succesive pe parcursul a două perioade istorice. Drept urmare, există posibilitatea prelevării unui material arheologic de referință.

Obiectivul campaniei arheologice din anul 2005 a fost cercetarea sistematică a amenajărilor antropice vizibile pe suprafața sitului.

Pentru realizarea obiectivului propus au fost trasate trei unități de săpătură după cum urmează: C1 de 2 x 3 m orientată N-S; C2 de 4 x 5 m orientată N-S; S2 cu dimensiunile de 10 x 2 m, orientată E-V, urmărindu-se cercetarea în suprafață a terasărilor antropice vizibile. Suprafețele au fost împărțite în carouri de 1 x 1 m, respectiv 2 x 2 m. Metoda de cercetare a fost una distructivă prin realizarea unei săpături manuale. Săpătura arheologică s-a efectuat doar cu șpaclul, pe nivele de 3-5 cm pentru a se putea realiza o stratigrafie orizontală și verticală cât mai riguroasă a suprafețelor cercetate.

Cercetările din această campanie au confirmat stratigrafia relevată în urma cercetărilor anterioare:

- 0 –0,10 m – strat vegetal actual;
- 0,10 –0,30 m – strat de cultură de culoare neagră, cu aspect măzăros, care conține materiale arheologice specifice grupului cultural Șoimuș;
- 0,30 –0,40/0,45 m – strat de cultură de culoare negru-cenușiu, care conține materiale arheologice tipice pentru cultura Coțofeni;
- 0,45 – stânca nativă de calcar.

Singurul complex arheologic descoperit în această campanie a fost o vatră de foc de formă ovală, amenajată pe un pat de fragmente ceramice și cu o delimitare de tip gardină. În apropierea sa au fost descoperite o râșniță primitivă și aglomerări de fragmente ceramice. Au fost descoperite, de asemenea, numeroase bucăți de chirpici ceea ce dovedește existența unor structuri de locuire de tipul colibelor.

Materialul arheologic prelevat constă, în cea mai mare parte, din ceramică. Remarcăm faptul că ceramica este în stare fragmentară, neexistând nici un vas întregibil. În ceea ce privește ceramica grupului Șoimuș, din bronzul timpuriu, formele vaselor se încadrează în tipologia ceramicii acestei manifestări

culturale. Fragmentele descoperite aparțin unor străchini, castroane, cești, căni, boluri, amfore, vase cu corpul bombat, vase sac.

Elementele de decor sunt relativ puține, ele repetându-se însă în diverse combinații. Pentru ornamentare au fost folosite două procedee principale: decorul în relief și prin adâncire. Decorul în relief constă în: brâuri simple, crestate sau alveolate, dispuse în diverse combinații, proeminențe simple sau alveolate, alungite, plasate sub margine sau pe curbura maximă a vaselor, etc. Decorul realizat prin adâncire include crestături ce decorează fie brăurile, fie buza unor vase, impresiuni sub formă de alveole pe brâuri, impresiuni circulare dispuse în șiruri pe peretele vaselor etc.

Așadar, ceramica grupul cultural Șoimuș poate fi caracterizată prin câteva elemente definitorii. Dintre acestea enumerăm: îngroșarea marginii vaselor sub formă de „manșetă”, folosirea frecventă a brăurilor orizontale și verticale în diferite combinații, existența proeminențelor alungite simple sau alveolate gen „creastă de cocoș”. Cel mai important element este însă procedeul de lățire a marginii sub formă de T. Acest mod de profilare a buzei vaselor este specific grupului Șoimuș.

Toate aceste elemente sunt documentate și în alte manifestări culturale ale perioadei de tranziție sau în bronzul timpuriu, dar asocierea lor pe forme ceramice specifice este ilustrativă pentru grupul Șoimuș.

În afară de ceramică au mai fost recuperate și alte artefacte. O descoperire importantă o constituie o piesă din metal. Este vorba despre o mică sulă cu secțiune patrulateră, confecționată probabil din cupru (?). În privința inventarului litic, se poate spune că acesta nu este prea numeros. Au fost descoperite fragmente din două topoare din piatră șlefuite cu perforație transversală. De asemenea, a fost descoperită o râșniță întreagă și mai multe fragmente de râșniță confecționate din gresie. Din categoria uneltelor de piatră cioplită notăm două vârfuri de săgeată din opal, respectiv din jasp. A fost colectată și o importantă cantitate de materie primă constând în nuclee și așchii de jasp, opal, calcedonie, dar mai ales cuarțit.

Dintre celelalte categorii de obiecte mai amintim doar descoperirea a trei fusaiole.

Ceramica aparținând culturii Coțofeni este puțin numeroasă și constă în fragmente de vase de mici dimensiuni, decorate prin tehnica împunsăturilor succesive specifică fazei III a acestei manifestări culturale.

Materialele depozitate la Deva au fost inventariate și vor fi restaurate, desenate și valorificate prin publicare. Arhiva sitului se păstrează la MCDR Deva.

Manifestările etapei finale a culturii Coțofeni sunt relativ bine cunoscute, dar evoluția grupului Șoimuș este departe de a fi lămurită. Locuiri asemănătoare au mai fost descoperite în această regiune, dar nici una nu a făcut obiectul unei cercetări arheologice de amploare, în majoritatea cazurilor fiind vorba despre mici sondaje stratigrafice. Mai mult decât atât, majoritatea siturilor de acest tip se păstrează în condiții precare, terenul accidentat și rata mare de eroziune a solului ducând la amestecul materialelor arheologice.

Drept urmare, prin cantitatea de ceramică recuperată și prin suprafața sa, locuirea de la Dealul Mare pare a fi una dintre așezările principale ale acestor manifestări culturale. Pantele line ale înălțimii pe care este amplasat situl, sugerează păstrarea sedimentului arheologic în bune condiții stratigrafice. Situația din teren este favorabilă pentru realizarea unei cercetări arheologice cu bune rezultate. O astfel de cercetare se impune pentru lămurirea unor aspecte de ordin cultural și cronologic privind evoluția grupului Șoimuș.

Situl arheologic de la Dealul Mare-Ruști facilitează cercetarea interacțiunii omului preistoric cu mediul prin studierea modului de organizare a habitatului preistoric pe mici terase create artificial pentru realizarea unor „cuiburi de locuire”, precum și formele economiei de subzistență (în special păstoritul) utilizate în epocă. De asemenea, coroborarea constatărilor din acest sit cu rezultatele obținute în așezări asemănătoare cercetate în cadrul unor proiecte aflate în desfășurare la MNUAI, la UBB Cluj și Univ. Alba Iulia ar putea conduce la stabilirea unor raporturi culturale și cronologice între manifestările culturale din spațiul intracarpatic.

[Raportul 3369 din cronica.cimec.ro](#)
[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
